

**Zkušební okruhy ke státní závěrečné zkoušce bakalářského studia oboru Sociologie na FF
ZČU pro ak. rok 2022/2023**

Povinný předmět „Sociologické metody“ (předmět KSS/SMBSZ)

1. Kvalitativní a kvantitativní přístup v sociologii – charakteristika, srovnání a vztah mezi nimi. Příklady kombinace různých metod z klasických i soudobých výzkumů.
2. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii. Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.
3. Znak (proměnná) v sociologii. Definice znaku. Klasifikace znaků. Charakteristiky jednotlivých typů znaků a rozdíly mezi nimi. Příklady.
4. Uspořádání výzkumu (*research design*) – příklady z reálných klasických a soudobých výzkumů. Srovnání.
5. Metody výběrových šetření a související pojmy. Pojmy: základní soubor, výběrový soubor, reprezentativita. Klasifikace výběrových šetření a jejich užití.
6. Klasifikace metod sběru dat. Rozdíly mezi jednotlivými metodami, výhody a nevýhody.
7. Metody dotazování a tvorba výzkumného nástroje. Typy otázek a způsob tvorby dotazníku. Kódování uzavřených a otevřených otázek. Nejčastější chyby při formulaci otázek.
8. Metody pozorování – klasifikace. Zásady a postup standardizovaného pozorování. Etické problémy spojené s pozorováním.
9. Paradigmata a teoretické perspektivy v kvalitativním výzkumu (design kvalitativního výzkumu; stadia výzkumu; vztah k epistemologii kvalitativního výzkumu).
10. Přehled základních metod a technik sběru a analýzy dat v kvalitativním výzkumu.
11. Etnografie. Různé verze etnografie (klasická, kritická, postmoderní, feministická, autoetnografie atd.).
12. Kvalitativní případové studie a další přístupy (*konverzační analýza, diskurzivní analýza apod.*).

13. Kvalitativní interview, (jeho podoby, zásady přípravy, organizace a vedení).
14. Dokumenty v kvalitativním výzkumu (*fieldnotes*, deníky aj.)
15. Biografický a narativní přístup a *life stories*.
16. *Grounded theory*/ zakotvená teorie.
17. Etické aspekty a pravidla sociologického výzkumu.

Povinný předmět „Obecná sociologie a sociologická teorie“ (předmět KSS/OSBSZ)

1. Sociologie jako věda. Tematické vymezení sociologie, vztah k ostatním sociálním vědám. Sociologie a *common sense*.
2. Základní sociologická paradigmatata. Srovnání sociologie a přírodních věd. Nehodnotící a angažovaná sociologie.
3. Člověk a kultura. Příroda a společnost. Hlavní elementy kultury. Socializace. Teorie vývoje dítěte. Spor nature vs. nurture. Sociobiologie.
4. Sociální statusy, sociální role. Sociální interakce v každodenním životě. Dramaturgická sociologie, etnometodologie.
5. Normální a deviantní sociální chování. Normy, sociální kontrola, poslušnost a konformita.
6. Sociologie sociálních skupin. Klasifikace skupin. Skupinové, kolektivní a davové jednání.
7. Moc, panství. Typy panství a jejich srovnání. Teorie demokracie. Občanství. Občanská společnost. Sociologie politických stran. Sociologické teorie volebního chování. Politická socializace. Teorie elity. Cirkulace a reprodukce elit. Politická participace žen.
8. Sociologie byrokracie. Železný zákon oligarchie. Parkinsonovy zákony. McDonaldizace společnosti.
9. Sociální stratifikace. Základní stratifikační systémy. Třída, status, sociální mobilita. Příklady klasických a současných koncepcí. Vývoj sociální struktury moderní české společnosti.
10. Sociologie vzdělání a školy. Funkce školy a vzdělávacího systému. Vzdělání a stratifikace.
11. Role náboženství ve společnosti – proměny přístupů k fenoménu náboženství v sociologii (teorie sekularizace, občanské náboženství, teorie racionální volby, koncept deprivatizace, globalizační teorie atd.). Postavení náboženství v současné české společnosti.
12. Sociologie rodiny. Typologie rodin. Historie a soudobé proměny rodiny. Role a význam rodiny v sociální struktuře společnosti. Základní fakta o vývoji české rodiny od počátku 20. století.

13. Periodizace dějin sociologie. Vznik a vývoj oboru. Protosociologie. August Comte – hlavní témata a díla.
14. Karel Marx – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
15. Emile Durkheim – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
16. Max Weber – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
17. Další významní autoři a směry 19. a začátku 20. století: H. Spencer, F. Tönnies, G. Simmel, V. Pareto, R. Michels, T. Veblen, G. LeBon, G. Tarde, S. Freud.
18. Symbolický interakcionismus, etnometodologie a konverzační analýza.
Fenomenologická sociologie.
19. Strukturní funkcionalismus, neofunkcionalismus, teorie konfliktu, teorie směny.
20. Neomarxismus, frankfurtská škola, kritická teorie.

Povinně volitelný předmět „Aplikovaná sociologie“ (KSS/ABSZ)

1. Posouzení potřeb (Needs Assessment)

Základní charakteristika posouzení potřeb; druhy potřeb; v jakých oblastech je posouzení potřeb využitelné a jaké metody se pro posouzení potřeb využívají.

2. Metody využitelné při posouzení potřeb

Interview: typy interview, design interview, analýza interview; Dotazník: design dotazníku, způsoby jeho distribuce a možná podoba kampaně dotazování, vyhodnocení dotazníku; Závěrečná zpráva: typy výzkumné zprávy, struktura výzkumné zprávy.

3. Aplikace techniky posouzení potřeb

Navrhněte výzkum, v jehož rámci bude využita technika posouzení potřeb. Při návrhu zohledněte fáze výzkumu, jaké relevantní sociologické metody lze při jeho realizaci využít a jaké jsou relevantní výstupy při využití techniky posouzení potřeb

4. Evropská unie výzkum hodnot

Základní charakteristika problémů spojených s vnímáním EU; druhy hodnot, potřeb a problémů; intersekcionalita (kumulace, vzájemné podmiňování) problémů; na jaké oblasti se můžeme u problémů se zkoumáním Evropské unie zaměřit a jaké metody se pro to využívají

5. Metody využitelné při studiu problémů spojených s vnímáním Evropské unie

Dotazník: design dotazníku, způsoby jeho distribuce a možná podoba organizace dotazování, vyhodnocení dotazníku; Interview: typy interview, design interview, jeho zacílení na problémy spojených s vnímáním Evropské unie, analýza interview; Závěrečná zpráva: typy výzkumné zprávy, struktura výzkumné zprávy.

6. Vlastní výzkum zaměřený na vnímání a hodnoty asociovaných s Evropskou unií.

Navrhněte výzkum. Při návrhu zohledněte fáze výzkumu, jaké relevantní sociologické metody lze při jeho realizaci využít.

7. Focus groups

Základní charakteristika metody výzkumu; v jakých oblastech je focus groups využíváno, za jakých podmínek je focus groups nejvhodnější aplikovat; jaké jsou pravidla a podmínky užití této metody. Zásady přípravy, organizace a vedení focus groups.

8. Srovnání příbuzných technik

Srovnajte metody skupinového dotazování (ve srovnání s individuálními dotazovacími technikami). Kombinace focus groups nebo skupinového zaměřovaného rozhovoru (focused interview) s dalšími (analytickými) technikami kvalitativní povahy.

9. Vlastní výzkum za využití Focus groups

Navrhněte výzkum, v jehož rámci bude využita technika focus groups. Při návrhu zohledněte fáze výzkumu, jaké relevantní sociologické metody lze při jeho realizaci využít.